

OSVRTI

IMA LI IPAK JEZIČNIH
NEJASNOĆA U 6. I 7. ZAZIVU
MATEJEVE MOLITVE GOSPODNJE
(Mt 6, 9 – 13)?

U travanjskom broju ovoga 65. godišta Jezika, Mile Mamić i Ante Periša daju opsežan filološki pregled hrvatske jezične povijesti Molitve Gospodnje (Očenaša) i ocjenu njezinih raznovrsnih hrvatskih prijevoda.¹ Poticaj je tomu radu bio, prema autorima, prigovor pape Franje doslovnomu i izvoru vjernomu prevođenju 6. zaziva poput hrvatskoga prijevoda „i ne uvedi nas u napast“ te apstraktnomu poimanju spomenutoga u 7. zazivu „zla“ („nego izbavi nas od zla“) umjesto konkretnoga poimanja izvornoga izraza kao ime za nadnaravnu osobu Zloga, znači Đavla odnosno Sotone.²

Papin se prvi prigovor tiče sadržaja 6. zaziva, a teološki je obrazložen time da nije Bog taj koji nas uvodi u napast nego Sotona.³ Takav prigovor, međutim, nikako nije nov jer se već najkasnije od početka drugoga stoljeća o sadržaju toga zaziva raspravljalo u Crkvi i tumačilo ga se u od autora navedenom smislu „sačuvaj nas od napasti“ i „da nas Bog očuvao od prevelike kušnje ... i da nam dade snage u kušnji da izdržimo kušnje koje nas snađu.“⁴

Za razliku od prvoga Papina prigovora, koji se odnosi na sadržaj i poruku 6. zaziva, drugi se prigovor tiče krivoga prijevo-

da izvorne grčke riječi „toū ponēroū“ („του πονηρου“: ‚Zloga‘) budući da se njome na tom mjestu nedvojbeno konkretno spominje Sotona, znači Zli odnosno Đavao, a ne neko opće zlo.⁵ Taj je drugi prigovor sasvim opravdan. U starocrkvenoslavenskim se tekstovima za isti grčki izraz rabe riječi „неприя́знь“ odnosno „неприя́знь“ (gen. „неприя́зни“) i „лжкавый“ (gen. „лжкаваго“) odnosno „лжкаваго“) kao imena za Đavla.

Problematičan je međutim prigovor 6. zazivu premda navedena značenjska zamjena sama za sebe vrijedi kao teološki aksiom. Ali raskorak je takvoga 6. zazivu pripisanoga značenja s izvornim izričajem evanđeoskoga teksta prevelik da bi se takvo tumačenje moglo smatrati istinitim značenjem toga zaziva, a ne samo preventivnim upozorenjem na možebitno krivo shvaćanje istoga. S tim u svezi, autori sasvim opravdano podsjećaju da je stručno općeprihvaćeno, da u usporedbi s izvornim grčkim predlošcima hrvatski tekst 6. zaziva kao prijevod nema nikakvih jezičnih netočnosti ili nejasnoća.⁶ A među samim grčkim rukopisnim predlošcima nema bitnijih jezičnih odstupanja i kolebanja. Iz svih bi se tih navedenih filoloških i teoloških danosti moglo zaključiti da je značenjski problem 6. zaziva Očenaša nerješiv. Ali, takvo bi stajalište bilo, s obzirom na iznimnu molitvenu razinu Očenaša kao jedinstvene Molitve Gospodnje, neprihvatljivo.

Stoga treba nadalje tražiti rješenje koje sadržajno udovoljava i autentičnomu formuliranju 6. zaziva i teološkom aksiomu, da

¹ Mile Mamić, Ante Periša: Trebamo li mijenjati Očenas – što, kako i zašto? Tisućljetni Očenaš naš hrvatski. Jezik, god. 65., br. 2., travanj 2018., str. 41. – 63.

² Nav. dj., str. 42.

³ Nav. dj., str. 43.

⁴ Nav. dj., str. 46.; o ranoj povijesti toga tumačenja vidi Ernst Lohmeyer: Das Vater=unser, Göttingen, 1962., str. 134. – 135.

⁵ Vidi Ernst Lohmeyer: Das Vater=unser, Göttingen, 1962., str. 153. – 159; Joachim Jeremias: Das Vater-Unser im Lichte der neueren Forschung. U: Joachim Jeremias: Abba. Studien zur neutestamentlichen Theologie und Zeitgeschichte, Göttingen, 1966., str. 170.

⁶ Vidi bilj. 1., str. 44. – 45.

Bog nas nikako aktivno ne uvodi u napast.⁷ Budući da je Isus po evanđeljima naučio svoje učenike moliti Očenaš prilikom opsežnije molitvene kateheze, kojom se je Isus suprotstavio ostaloj molitvenoj praksi, dosta je vjerojatno da su prohibitivna čestica „(i) ne“ (grčki „και μη“) u 6. zazivu i suprotni veznik „nego“ (grčki „αλλά“) u 7. zazivu rabljeni metajezično, znači u smislu „Ne treba moliti: *Uvodi nas u napast!*, nego molite: *Izbavi nas od Zloga!*“⁸ Isti metajezični odnos imamo, na primjer, u Jakovljevoj poslanici u stihu „Neka nitko u napasti ne rekne: *Bog me napastuje.*“ Takvo je molitveno učenje u opreci sa židovsko-starozavjetnim poimanjem napasti i iskušenja kao testa, znači kao postupka kojim Bog provjerava čovjekovu pravednost i pobožnost.⁹

Predloženo bi rješenje, koje, razumije se, treba smatrati samo radnom hipotezom, bilo jezično jednostavno rješenje bez stvarnih je-

zičnih i/ili značenjskih promjena i zamjena. Metajezični se odnos može pismeno označiti interpunkcijskim znakom dvotočja, znači razgotkom „:“ i kurzivom („i ne: *Uvodi nas u napast!*, nego: *Izbavi nas od Zloga!*“), a govorno prozodijskom stankom iza „ne“ i „nego“ („i ne – *Uvodi nas u napast!*, nego – *Izbavi nas od Zloga!*“). U njemačkom bi prijevodu Očenaša, naprotiv, trebalo još i preurediti red riječi, naime u „und nicht: *Führe uns in Versuchung!*, sondern: *Erlöse uns von dem Bösen!*“ umjesto standardnoliturgijskoga „und führe uns nicht in Versuchung, sondern erlöse uns von dem Bösen!“.

Takvim bi se razumijevanjem bez neprijerenih jezičnih promjena ujedno sačuvala tekstualna autentičnost 6. i 7. zaziva Molitve Gospodnje i udovoljilo teološkim prigovorima.

Leopold Auburger

⁷ Usp. bilj. 1., str. 45. – 46.

⁸ Usp. Mt 6, 5 – 9; 14 – 15 (i kraće: Lk 11, 1 – 2): „Tako i kad molite, ne budite kao licemjeri.“ (Mt 6, 5); „Kad molite, ne blebećete kao pogani.“ (Mt 6, 7); „Vi, dakle, ovako molite: ...“ (Mt 6, 9); i kao osvrt na 5. zaziv (Mt 6, 12: „I otpusti nam duge naše ...“): „Doista, ako vi otpustite ljudima njihove prijestupke ...“ (Mt 6, 14 – 15). Za Isusovu i rano crkvenu molitvenu katehezu vidi Jeremias, 1966. (bilj. 5.), str. 152. – 154.; 156. – 157.

⁹ Vidi Lohmeyer, 1962. (bilj. 5.), str. 139. – 143.

ZLATNA FORMULA HRVATSKOGA JEZIKA ČA – KAJ – ŠTO

 latna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što sažima i predočava na jednostavan i razumljiv način poput oznaka (eng. brand) bit hrvatskoga jezika kao trojstvenoga ili tropletnoga jezika, sastavljenog od triju dionica (stilizacija ili idioma/narječja) – čakavske, kajkavske i štokavske.

Hrvatski jezik ostvario je, među inim, svoj supstandard u Ozaljskome književnom krugu u 17. stoljeću kada su plemenitaške obitelji Zrinski i Frankopan pisale mješaviniom triju hrvatskih jezičnih dionica (hrvatska koiné, grč. mješavina), razvidnoj i u pretiskanome „Putnom tovarušu“ Ane Katarine Zrinske (Matica hrvatska, Čakovec, 2005). Potonji način miješanoga pisma mogao je biti put integracije kojim se, a tako i držim,